

CIO - KONGRES INDUSTRIJSKIH ORGANIZACIJ

JOHN L. LEWIS PREDSEDNIK
NOVE ORGANIZACIJE

Izgledi za pomirjenje med CIO in ADF
se niso nič izboljšali

Lewis je popolnoma dominiral prvo konvencijo svoje organizacije. CIO za pomirjenje, toda ne mora postati "druga Čehoslovaška" ... Bičanje nacijskega župana Hagueja. Tudi Dies je bil kritiziran. CIO za "new deal" in Roosevelt. Murray in Hillman podpredsednika

Pretekli tehen v pondeljek je bila otvorjena prva ali ustavnega konvencija CIO, ki je napravila iz CIO permanentno organizacijo pod imenom Kongres industrijskih organizacij (Congress of Industrial Organizations); to ime je bilo očivljeno izbrano zato, da so se ohranile stare začetnice (CIO), ki so že vkoreninjene v spomini na delavcev v ostale ameriške javnosti. Konvencijo je otvoril John L. Lewis, ki je v svojem govoru silovito udaril po nemških nacijskih, katere je imenoval "krvožljene volkove", pa tudi po nasprotnikih CIO, katerim je povedal, da ni mogoče v tej deželi učiniti mogočnega delavskega gibanja kot ga predstavlja CIO, ki "zastopa načelo enakopravnosti in protekcije vsake skupine, manjšine ali veroizpovedi v tej deželi".

4,037,877 članov

Lewis je nadalje podal poročilo o stanju CIO. Poročilo pravi, da ima organizacija 4,037,877 članov (odsteti je treba 250,000 članov Ladies Garment Workers unije, ki je izstopila iz CIO tik pred konvencijo) ali tri milijone več kot jih je imela pri ustanovitvi. Obenem je podal splošne račune, ki pokazujo za 3 leta \$3,540,385 skupnih dohodkov, od katerih se je porabil \$1,760,838 v organizacijske svrhe, dočim so doble pridružene unije \$1,310,178; v blagajni je ostalo \$29,430.

Za "časten mir"

Lewis je nadalje izjavil, da je CIO dovetzen za vsak mirovni predlog, ki ne ograža njevega obstoja. Ampak minimo pripravljeni dovoliti, da CIO postal druga Čehoslovaška in da bi ga razkosale in u-

GLADOVNA STAVKA V TRBOVLJAH

je naslov izredno zanimivemu spisu iz Ludvika Mrzlove knjige "Bog v Trbovljah", ki ga najdete v letnjem jubilejnem Ameriškem družinskem koledarju za leto 1939. Pisatelju je dala idejo za to delo znana gladovna stavka trbovlskih rudarjev proti mezdnim redukcijam in drugim krivicam.

Citatelje bo zanimala tudi zgoda "O možu, ki je hotel biti milijonar", spisal Ivan Molek.

Kozma Teleban je pa napisal opis "Naši Amerikanci v starem kraju", ki ga boste gotovo tudi z užitkom čitali.

Spol je v letnem letniku Ameriškega družinskega klendarja toliko zanimivih prispevkov, katerim so dodane številne lepe slike in ricbe, da bi bilo res škoda, da bi ga manjkalo v kateri koli slovenski delavski hiši v Ameriki.

Natančne podatke o vsebini dobite v oglasu v današnji številki.

Dies bi rad vplival tudi na prihodnje volitve

Reakcionarni demokratski kongresnik Martin Dies iz Texasa, ki vodi preiskavo neameriških aktivnosti, je minuli teden dal razumeti, da bi rad vplival tudi na potek volitev l. 1940, takor je nedvomno vplival na letosnje volitve, ko je med drugim tudi michiganskega gov. Murphyja pomagal do poraza. To je postalno jasno, ko je izjavil, da bo odsek vprašal prihodnji kongres za nadaljnjo sredstva, da bo lahko nadaljeval sedanjo preiskavo, obenem pa še za sredstva za preiskavo WPA in PWA, v katerima je vse polno komunistov. Sedaj je preiskava potekla dne 3. januarja 1939.

Dies je porabil to priliko, da se je znesel nad komunisti, na-

ciji in člani Rooseveltove administracije, katerih ne more trpeti. Tako je zmetal v eno vrečo Hitlerja, Stalina in Johna L. Lewis, katere je imenoval svetovne vodilne "netitelje sovraštva". Potem je stlačil v isto vrečo notranjega tajn. Ickesa, delavsko tajnico Miss Perkins, administratorja WPA Hopkinsa in precej drugih new-dealskih voditeljnih osebnosti.

Diktator Stalin, je dejal Dies, zasluži svetovno predsedništvo netiteljev razrednega sovraštva. Ameriški predsednik netiteljev razrednega sovraštva bi moral biti John L. Lewis, načelnik CIO; njegovi pobočniki pa Miss Perkins, Hopkins, po-možni administratori pri izvaja-

nju zakona o mezah in urah Paul Sifton in komunistični vojuda Earl Browder.

Da se ubrani očitka, da je pristranski in da kaže samo na komuniste in neljube mu new-dealske osebe v Rooseveltovi administraciji, si je privočil tudi fašisti ter dejal, da bi moral biti svetovni predsednik netiteljev plemenskega in verskega sovraštva nemški diktator Adolf Hitler, prvi podpredsednik pa italijanski diktator Mussolini, dočim je "imenovan" za drugega podpredsednika Fritz Kuhna, vodjo nacijskega Nemško-ameriškega bunda.

Njegove besede točno povedo, v kateri pravec bo usmerjen na njegova preiskava, aka jo bo kongres podaljšal. Kakor

dosej, bo posvečala glavno pozornost komunizmu, katerega bo skušala napraviti new-dealers, da odvrne od njih večino ameriških volilcev l. 1940 ter jih privede v republikanski tabor. Da ga zanimajo komunisti predvsem iz tega razloga, je pokazal Dies že pred letosnimi volitvami. Iz istega razloga bi rad preiskal tudi WPA in PWA — da bi z raznimi odprtijemi pomagal republikancem do zmage v l. 1940.

Rooseveltova administracija najbrže ne bo haš vneta za nadaljevanje te preiskave in je zelo dvomljivo, da bi jo pripričala kongresu v sprejem ozroma podaljšanja. Tega ne za-služi.

REZANJE ČEHOSLOVAŠKE POTICE

Cehoslovaški in madžarski državniki konferirajo o reviziji madžarsko-čehoslovaške meje. Madžari so danes lahko zadovoljni, kajti dobili so lep koc bivšega čehoslovaškega ozemlja. Konferenca se je vrnila na ladji Sofija, ki je bila zasidrana na madžarski strani na Donavi. Madžarski premier Koloman Kanya s prstom kaže po zemljovidu, katere kraje zahteva Madžarska od Čehoslovakov.

DROBIŽ OD VSEPOVSOD

Belgijski duhovnik se bori v Kini

V Cungkingu, novem glavnem mestu Kitajske, se mudi tudi belgijski katoliški duhovnik Vicente Lebbe, ki je stotnik v kitajski armadi, s katero se bojni proti japonskim napadalcem. Lebbe je star 62 let, v Kini živi že 38 let in je naturaliziran kitajski državljan. Mož je organiziral dve četi četašev, v katerima je nad 700 kitajskih katolicanov. O krčanstvu pravi, da ne pomeni "samouponižnost in dobroljivosti, temveč tudi boj proti zлу in za pravost".

Nova ustava

Konvencija, katere se je udeležilo 475 delegatov, zastopajočih 35 pridruženih unij, 8 organizacijskih odborov in 135 industrijskih svetov, je tudi sprejela novo ustavo, ki daje veliko moč vodstvu organizacije, se izreka za strogo izvrševanje določil kolektivnih pogodb z industrijalci in nalagajoč mesečnega prispevka na vsega člena in 50c na vsako lokalno unijo. Levičarski elementi, ki jih je vodil Harry Bridges iz Kalifornije, so skušali doseči amendiranje ustave, da bi bolj ustrezala njihovim političnim namenom, a jim je Lewis prekrižal njihove račune.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Sodnik star 82 let

Zvezni vrhovni sodnik Louis D. Brandeis je pred kratkim praznoval svoj 82. rojstni dan. Brandeis je četrti mož te staresti v zgodovini vrhovnega sodišča, ki vzliz tej starosti vrsti to važno službi.

Potrditev dogovora

Mednarodni delavski urad v Zenevi v Švici je naznani, da je vlad Združenih držav uradno registrirala ratifikacijo petih dogovorov, tičočih se mornarjev in uslužbenec na ladji, ki so bili sprejeti na mednarodni delavski konferenci l. 1936. To je bilo prvič, da so Združene države uradno pristale na sklep ženevskih mednarodnih delavskih konferenc.

Poljske volitve fiasco

Sodeč po poročilih o volilnem izidu na Poljskem, tamjanje opozicijeske stranke niso hotele iti na led, kamor jih je skušala speljati vlad z "volitvami", ki so bile navadna farsa. Celokupna opozicija je namreč bojkotirala prve izmed teh volitev, nакer je vlad sama imenovala 64 novih senatorjev, 32 jih pa se imenovala. "Volitve" so prikrajene tako, da opozicija vzliz udeležbi ne bi mogla priti do besede, temveč bi vlad puštale nadalje v sedlu.

400,000 relifnikov več

Zvezni odbor, ki upravlja socialno zavarovanje, poroča, da se je pomnožilo število oseb na javni podpori v septembetu za 400,000 oseb. Skupaj je bilo v septembetu na javni podpori 21,300,000 oseb.

Bitka ob reki Ebro končana

Bitka ob reki Ebro, ki je trajala štiri meseca in v kateri je na obeh straneh padlo ali bilo ranjenih sto tisoč mož, je bila minuli teden končana, ko so se lojalistične čete umaknile na levi breg reke. Kakor pred štirimi meseci, tako zdaj spet loči sovražni armadi na tej fronti kalpo vodovje reke Ebro. Lojalisti so udarili preko Ebra v juliju ter iztrgali rebelom okrog 600 kvadratnih kilometrov ozemlja. Namen njihove ofenzive je bil, prisiliti sovražnika, da zmanjša pritisk na valencijski fronti, kjer je lojalistom že trda predla. V tem so lojalisti popolnoma uspeli, kajti gen. Franco je moral poslati ojačanja z valencijske fronte na bojišče pri Ebru, kjer so ga lojalisti zaposlevali kar štiri mesece ali tri mesece delj kot so prvotno nameravali. Arma da gen. Mijae na valencijski fronti je bila ta čas razbremnjena in je imela dovolj časa, da se je reorganizirala in utrdila svoje pozicije. Franco pa ne le da ni mogel nadaljevati ofenzive proti Valenciji, temveč je lojalistična ofenziva ob Ebru preprečila tudi namerno vježbo njegovo jesensko ofenzivo. Franco in njegovi zavezniki so moralni podvzeti sedem proti-ofenziv, preden so dosegli, da so se lojalisti umaknili nazaj preko Ebro. V teh bojih so izgubili, po lojalističnih računih okrog osemdeset tisoč vojakov, ki so padli ali bili ranjeni. Lojalisti so se umaknili preko Ebra v vzorjem redu in njihove izgube pri tem so bile malenkostne. General Enrique Lister, ki poveljuje na tej fronti, je povedal poročevalcem, da je lojalistična komanda več kot zadovoljna z izidom bitke pri Ebru.

Bolgarske zahteve

Bolgarska vlada je dala razmeti, da bo zahtevala povrnitev ozemlja, ki ga je izgubila po svetovni vojni, v katero je šla na strani Nemčije in Avstro-Ogrske. Omenjeno ozemlje sta dobili Jugoslavija in Grška.

OPOZORILO

NE POZABITE, DA SE BO VRŠIL V NEDELJO, 27. NOVEMBRA POPOLDNE KONCERT DELAVSKEGA PEVSKEGA ZBORA "SAVE"!

PROGRAM JE PESTER IN BOGAT IN "SAVANI" VAM JAMČIJO ZVRHANO MERO LEPEGA UŽITKA. VSI ČIKAŠKI ROJAKI STE VLUDNO VABLJENI, DA PRIDETE V NEDELJO POPOLDNE V DVORANO S. N. P. J.

Nacijsko barbarstvo izziva ogorčenje vsega sveta

Preganjanje in ropanje nemških Židov je vzbudilo silno ogorčenje v Angliji in Združenih državah. Uradna Francija pa molči. Roosevelt je odpoklical berlinskog poslanika in ameriškega ekonomskoga izvedenca. Gibanje za naselitev preganjanih nemških Židov v Severni in Južni Ameriki in v angleških kolonijah.

Stvari, ki se dogajajo v današnji Nemčiji, ne le da so brez primere v moderni zgodovini, temveč je kar težko verjeti, da je kaj takega mogoče v dvajsetem stoletju, ki je tako ponosno na svojo civilizacijo in kulturno. Tudi najbolj sadističen zmagovalec v zgodovini ni nikdar bolj kruto, nečloveško postopalo s premaganim narodom kakor megalomanski blažnec Hitler in njegovi sadistični rabljci postopajo z Židi, katerih edini "zločin" je bil, da so se rodili v Nemčiji in bil vedno dobrji nemški državljan!

Masni rop

Sledile so aretacije na debelo: očvidci sodijo, da je bilo prijetih nad 50 tisoč Židov, od katereh jih je bila no tisoč poslanih v koncentracijska tabernikala. Pa tudi to ni bilo še vse, glavni namen nacijske Žide ni bil dosezen, kajti njim v resnicni ni šlo za nepomembnega diplomatskega uradnika, ki je bil ustreljen, temveč za to, da oropajo Žide ter z njihovim premoženjem podpros s pajčevinama. Franco je v njegovih zaveznikih primere, da so moralni podvzeti sedem proti-ofenziv, preden so dosegli, da so se lojalisti umaknili nazaj preko Ebro. V teh bojih so izgubili, po lojalističnih računih okrog osemdeset tisoč vojakov, ki so padli ali bili ranjeni. Lojalisti so se umaknili preko Ebra v vzorjem redu in njihove izgube pri tem so bile malenkostne. General Enrique Lister, ki je zadobil ranam na Ratha, ki je zadržan, ko so nacijski naložili Židom masno denarno kazeno v skupni vsoti ene milijarde mark ali nad Štiri sto milijonov dolarjev. Ker je v Nemčiji le približno 600 tisoč Židov, potem to, da je prišlo na vsakega posameznika blizu 1,500 mark kazni. Kje jih bo vzel, se ne vpraša; če nima eden, bodo pa posamezniki drugemu, ki ima. Ta milijarda mark naj bi predstavljala odškodnino za ubitega diplomata. (Kot že rečeno, je to le nesramen bdut; ampak kdor išče pretvezo za rop, jo prej ali slej najde, pa će to je treba privleči iz gnoja.) Poleg tega je bil prepovedan Židom dostop na univerze in druge višje šole; in iz nemškega ekonomskega življenga so bili polnoma izključeni.

Ghetto za Žide

Za drhaljo je pa nastopila nacijska vlada ter začela izdati proti Židom drastične odredbe. Ena teh odredb veli, da

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Posebnosti v Proletarcu

Našim čitateljem je že znano, da prinaša Proletarec poleg zanimivih člankov, dopisov itd. tudi razne zanimive prevode, razprave in opise dogodkov širom sveta, ki so zajeti iz avtentičnih virov. Ivan Vuk se je s svojimi povestmi in opisi gotovo že zdavnaj priljubil čitateljem Proletarca. Zadnje mesece pa je zastopan v Proletarcu tudi Frank S. Tauchan, ki pod naslovom "Zasluzni može" na svoj napol humorističen in napol resen način piše o možeh poudi o ženah, ki se si stekli zaslug za posamezne narode ali človeštvo vobče. Prepričani smo, da vam njegovi spisi ugajajo. In Frank Zaitz objavlja svoj potopis iz Evrope.

Poleg tega prinaša Proletarec spise o življenu v raznih deželah, ki so dandanes središče naše pozornosti, na primer opise iz Španije in sedaj "Slike iz Kitajske". V bližnji bodočnosti bodoemo pričeli objavljati daljši spisi o nemškem diktatorju Hitlerju.

Z današnjo številko smo vam pa postregli z novo posebnostjo oziroma z novo sotrudnikom, ki vam bo odslej redno pr

JOACHIM BARCKHAUSEN—IVAN VUK:

DŽINGIS KHAN

Povest o mogočnem "Gospodarju sveta" in o njegovih vojnakh v trinajstem stoletju v Aziji

(Nadaljevanje.)

Nato je začel vladati. Bila je vlada dobrodušnega, življena veseloga vladarja. Iz državnih zakladnic je neprestano razdajal med ljudstvo darove. Da bi zaposloval armado, ni bilo misliti. Da bi sel z njo na kakšen bojni pohod, se mu ni izlubilo. Udobno je noteževiti. V svojem belem, s škrilatom prepasani šotoru je sedel ves zadovoljen od jutra do večera, na dragocenih kožuhih iz tigrivih kož, sprejemal goste in obiske. Jel je čez mero, pil je čez mero, izrekal mile kazni, nikdar ni bil krut. Neizmerna bogastva, ki jih je naplenil oče, so neusahljiva. Kar poziral jih je, Daroval je na vse strani. Ko je nekoč, slučajno, zagledal posode, polne zlatnikov, je kar ostrmel. Cutil se je celo nekako obupanega, da leži to v teh posodah. Ni vedel, kaj naj s tem počne. In ogrečen je razglasil, naj pride vsakdo in vzame kolikor ga je volja. Na državnem zboru leta 1235. je razdelil ves bojni plen do zadnjega zlatnika. Zaupljivo bodi rečeno, da so ministri vedno skrili, da je bil neprestano pijan.

Čustvo dobrote je bilo v novem vladarju. Kitajskim igralcem je na primer prepovedal, da ne smejo Perzijce v neki vlogi, ki jo bodo igrali, zasmehovati. Izborno se je razumel z brati. Ni bila to sicer nobena umetnost, kajti kdo bi tudi dražil vedno veseloga človeka. Samo modri Kitajec Jelu je imel z njim nastope. Hotel ga je odvrnil od alkohola. In to je bil edini slučaj, da je Ogotai zbesnel. Kričal je po sablji.

In zgodilo se je, kakor se pač s takim veselim človekom zgoditi mora. Radi nečloveškega pijačevanja je zbolel. Na njegovem ležišču se je zgodila žaloigra. Brat Tului je žalostno stal pri ležišču Ogotaja. Prosil je Boga, da bi brat ne umrl, ampak naj rajoš umrje on, če je že tako sojeno. "Če naj bo smrt kazen," je rekel umirajočemu, "potem sem takoreč kazen zasluzil jaz, ne ti, ker jaz sem več ljudi pobil, kakor pa ti. Če pa je smrt nagrada, potem sem to nagrado zaslужil jaz, ker sem boljši od tebe."

Ko se je temi besedami Tului nekako opravičil tudi pred bogovi, je izpel zdravilo, ki je bilo za Ogotaia in bi se smelo rabiti kot mazilo za drgnjenje. Zgrudil se je mrtev.

Ogatai pa je ozdravel. V upravi države se je sprijel z Jeljem, Kitajcem. Davke je namreč pobral, izračunal in jih razdelil. Carine je bil ustavl. Vse blago, kakor je delal oče, je Ogotai pokupil še za 10 odstotkov dražje kakor je bila cena. Ko je usihal državni zaklad, je hotel izdati celo papirnat denar. Ali Jelu se je temu odločno uprl. In tukaj ga je moral Ogotai poslušati. Pravice princev in deželnih glavarjev je natančno utrdil in predpisal njihove dolžnosti, kajti začeli so postajati preveč oblastni. Ustanavljal je šole za uradnike in za otroke plemenitašev. Plemstvo je celo izdal listine, v katerih je bilo natančno napisano, kakšne pravice imajo. In nikdo ni smel več jemati konj kjer in kolikor bi hotel. Jelu mu je v tem vse povsod pomagal. Plemstvo pa ga je denunciralo. Ogatai ga je kar posadil v zapor, ali takoj ga je zopet izpustil, proseč ga za odpuščanje. Prastara igra vladarja in kanclerja. Ko je kmalu po teh reformah Jelu umrl, so plemiči poiskali njegovo hišo, da bi se polastili z takadovom. Načni pa so same stare knjige in rokopise. To je bilo edino premoženje enega najmogočnejših in učenjih mož Azije.

Ogatai je umrl nekaj let za svojim kancerjem. Vzrok smrti: pjanost.

V dobi svojega vladanja je tudi nekaj prejezdili in preiskali Slovenijo, Dalmacijo in dele Avstrije ter prišli do Dunajskega mesta.

Evropa je čakala na svojo neizbežno usodo, sama se tega skoro nič zavedajoča. Zdele se je, da bo preplavljena in opustošena. Pa se je zgodilo leta 1242. nekaj nerazumljivega. Mongoli so se zbrali na ogrski puščištepi, težko s plenom obloženi in odjezdili preko Sedmograškega in Bolgarije zopet domov v Azijo.

Kaj so-vse še podvzeli vnuki Džingis khanovi, podvzeli in izvedli, je kmalu povedano.

Začeli so se družinski prepriki. In povsod, kjer se začnejo družinski prepriki, se, kakor govore izkušnje, pojavijo tudi razne klike.

Ogotajev sin je postal veliki khan z imenom Guguk. Pri njegovem vladanju se je dal največji vojskodaval, general Subotai "upokojiti". Pravico na to je, seveda, tudi imel.

Bil je mladostni tovarš Džingis khanov. S svojimi jezdci je prejezdil trikrat polovico sveta. Dvaintrideset narodov je premagal, vzel petinštideset rudnikov na vseh krajinah sveta. Zdaj mu je bilo preko 80 let. Kdo iz hrabrih sinov Mongolije je imel več pravice, da se umakne v šotor svojih očetov in tam mirno živi?

(Konec prihodnjih)

MODEL BOJNE LADJE

Preden se zgraditi bojna ladja, je treba npraviti natančen model, ki mora biti skozi strogo preizkušen. Na sliki je model 45 tisočtončaste bojne ladje, ki ga preizkuša vladni inženjer v laboratoriju zvezne ladjarstvene v Washingtonu. Združ. države bodo zgradile dve novi bojni ladji te vrste.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Chicago, Ill. — Blaž Kaltiner je nabral na Prešernovem koncertu \$3.85 za tiskovni fond Proletarca. Joe Oblak se je zglašil v uradu in izročil 5 naročnin ter začetek vzel pet koledarjev. Frank Bizjak je izročil 1 naročnino in vzel 15, in Joseph Turpin iz Cicera 15 koledarjev.

Johnstown, Pa. — Andrew Vidrich je postal 3. John Rak pa 2 naročnini. Slednji je naročil tudi zalogu koledarja. Prihodnjo nedeljo, 27. nov., bosta tu dva važna shoda, na katerih bo govoril Frank Zaitz, urednik Proletarca in drugih naših publikacij, ki se je pred kratkim vrnil z obiska v staro domovino, kamor je šel zadnje poletje v svrhu študij delavskih razmer v raznih evropskih državah. Bil je v Jugoslaviji, Avstriji, na Češkem, v našem Primorju, deloma tudi v Franciji, Švici, Italiji in Ogrski. Shoda se bosta vršila: ob 2:30 popoldne v dvoranah sv. Alojzija v Conemaughu in zvečer ob 7. v Slov. del. domu na Moxhamu.

Ker bo poročilo s. Zaitza izredno zanimivo, priporočamo rojakom, da se ga udeleže v obilnem številu. Vstopnine ni nobene.

Sharon, Pa. — Joe Cvelbar je postal eno naročnino ter poročilo, da se pridno pripravljavajo na shod, ki bo v sredo 30. novembra v Slov. nar. domu, na katerem bo govoril s. Frank Zaitz. Z njimi sodelujejo tudi naši sodrugi iz Girarda in okoliških naselbin.

Rock Springs, Wyo. — John Jereb je začetek naročil 40 koledarjev ter postal \$1.25 pod pore tiskovnemu fondu. V ta fond je prispevalo \$5.00 tudi društvo št. 10 SNPJ.

Cleveland, O. — Jennie Dagarin je poslala 11 in pol naročnine.

Girard, O. — John Kosin je postal 2 naročnini.

Hermine, Pa. — Anton Zornik bo zdaj zaposlen s prodajo našega koledarja. Za začetek je naročil 125 iztisov.

Hostetter, Pa. — John Resnik je postal 4 naročnine ter 60 centov podpore tiskovnemu fondu.

Blaine, O. — Od tu se je objavljalo s 4. naročninami John Vitez. Naročil je tudi 10 koledarjev.

Barton, O. — Joseph Skoff je naročil 7 koledarjev in postal \$5 podpore tiskovnemu fondu, ki jih je prispevalo društvo št. 562 SNPJ.

Red Lodge, Mont. — Mary Erznožnik je poslala tri naročnine in \$2 podpore tiskovnemu fondu. Pravi, da okoliški premagokopi zdaj boljše delajo in bodo poskusili z agitacijo za Proletarca med premagorji.

Bridgeport, Ohio. — Joseph Snay, naš znani agitator, je postal 6 naročnin in naročil za svoje okrožje 42 koledarjev.

Parkhill, Pa. — Frank Podboy je naročil 10 koledarjev in postal 6 naročnin.

Moon Run, Pa. — Jennie Jerala je poslala 2 naročnine in 60 centov podpore tiskovnemu fondu. Zahtevala je tudi nov imenik, ker pravi, da bo obiskala vse, ki imajo potencno naročnino.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Zaradi preobilice drugega gradiva smo morali izpustiti iz današnje štev. zapisnik waukeanske konference, kar naj se vpošteva; priobčen bo drugič.

Kadar želite kaj oglašati, spomnite se "Proletarca".

SLIKE IZ KITAJSKIE

JOHN DOE—I. J.

(Opomba:—John Doe je Amerikanec, ki mnogo potuje po svetu in spoma piše o tem, kar vidi na svojih potovanjih. Zdaj je na Kitajskem.—I. J.)

2. General Tang En-po

Ko smo se zbudili, nas je pozdravilo žarko jutranje sonce.

Kmet in njegova žena sta bila zaposlena z mlačvijo na dvorišču; on je gonil vola, ki je vlačil po žitu kameniti valjar, ona pa pridno udrihala po žitu z nekakšnim cepcem. Potem so nam pa oči občitala na naših nočnih tovariših, o katerih nismo prej nič vedeli in kf tudi niso vedeli za nas, kajti bili so trdi in negibni. Kitajci imajo namreč vero, da se ne sme mrtvec pokopati, dokler ni ugrodil znamenj, sicer bi na drugem svetu ne šlo vse gladko; zato jih spravijo v krste in spravijo v kraj, kjer čakajo pogreba. In slučaj je hotel, da smo mi prenočili v vaški mrljici shrambi, v družini devetih mrtvev . . .

Pripravili smo si zajtrk na gorilniku na alkohol, ki smo ga imeli s seboj. Toda to je bila zadnja hrana, ki smo jo pripravili sami na ta način, kajti pokazalo se je, da je alkohol v Kini dragocena stvar, ki jo mnogo bolj potrebujejo ranjeni vojaki na fronti kot mi.

Potem je prišel po nas neki častnik ter nas odvedel k generalu Tangu En-po, ki je imel svoj stan v neki vasici kake pol milje od nas. Ko smo se približali hiši, v kateri je bil nastanjena, smo opazili spet tri Rusi, ki so baš odhajali. Dva sta bila v kitajskih vojaških uniformah, vse trije so bili pa nedvomno vojaški svetovalci. Tako smo v manj kot dveh dneh videli pet Rusov, kar nam je jasno povedalo, kako veliko vlogo igra sovjetska pomoč pri obrambi Kitajske pred Japonci.

Seveda nismo zadostili svoji radovednosti ter poizvedovali o teh ljudeh. Tega se v Kini ne dela. Vsako odprt poizvedo . . .

(Nadaljevanje na 4. strani.)

VABILO na VABILO

JESENSKI KONCERT

"SAVE"

ODSEK KLUBA ŠT. I. J. S. Z.

V NEDELJO, 27. NOVEMBRA 1938

3:30 popoldne

V DVORANI SNPJ, 2657 S. LAWNDALE AVE.

CHICAGO, ILL.

I. DEL

Dirigira JAKOB MUHA, na piano spravlja MARY MUHA

1. a) "Marseljeza" (Rauguet de Lisle) . . . . .
1. b) "Slava delavstvu" (Iv. pl. Zajc) . . . . .
2. a) "Pesem žanje" (L. Belar) . . . . .
2. b) "Pred slovesom" (F. Gerbič) . . . . .
3. a) "When Mother Nature Sings Her Lullaby" (Spremlja Josephine Pluth) . . . . .
3. b) "Dekle zakaj s' tak žalostno" (Spremlja Josephine Pluth) . . . . .
4. a) "Pri oknu" (V. Vodopivec) . . . . .
4. b) "Kam siila" (Peter Jereb) . . . . .
4. c) "Vlak" (Dr. A. Schwab) . . . . .
5. a) "La Spaniola" — piano-harmonika . . . . .
5. b) "Tam na vrtni gredi" (Spremlja Josephine Pluth) . . . . .
5. c) "I Like to Whistle" — piano-harmonika . . . . .
6. a) "Veseli bratci" (L. Lahor) . . . . .
6. b) "Dobro jutro" (Dr. A. Schwab) . . . . .

II. DEL

SPEVOIGRA

"KMETA ALI MEŠČANA"

O S E B E :

Dr. Ivan Vesel	Anton Andres
Helena { hčere ugledne	Frances Vider
Manica { meščanske rodbine	Marya Omahen .
Jože, kmet — posestnik letovišča	Anton Garden
Polonica, sosedova hči	Anna Miško
France Gornik, slikar na dejeli	Edward Laben
Izletniki	Savani

Vstopnina 40c. — Po koncertu ples v obeh dvoranah

SAVA VLJUDNO VABI VSE OBČINSTVO IN LJUBITELJE PETJA. PRIDITE!

JASPER McLEVY O VPRAŠANJU ZDROŽENJA SOCIALISTIČNIH STRUJ

Jasper McLevy, župan mesta Bridgeport, Conn., je dobil pri zadnjih volitvah na socialistični listi kot kandidat za governerja nad 160,000 glasov ali več kot kdorkoli pred njim na socialistični listi v tej državi. V razkolu leta 1936 je šel McLevy v social-demokratično federacijo, v kateri je zdaj predsednik. Stirje člani njegove struje so bili 9. novembra izvoljeni v legislaturo. Njegov politični vpliv v Connecticutu je tolikšen, da so pisali o njem v zadnjih volilnih kampanji tudi listi v drugih državah.

Nedavno je v razpravi o predlogu za zedinjenje socialdemokratske federacije je govoril tudi urednik social-demokratskega židovskega dnevnika Abraham Cahan, ki je izjavil, da je on proti združenju s socialistično stranko pod njenim sedanjim vodstvom. Na drugi strani kritizira Norman Thomas Cahan, Waldman in Jasper McLevyja, češ, da je njihova takтика prekonserativna in v marsičem nesocialistična. Dejstvo je, da je ostala socialistična stranka v Connecticutu (social-dem. frakcija) močna in da je niti razkol ni potisnil v nazadovanje. Veliko bolj kvaren je bil za socialistično stranko v Wisconsinu, ki pa je s pomočjo progresivne stranke pri zadnjih volitvah vzljiv temu zmagal z devetimi kandidati za poslanke v državno zakonodajo. Najbolj pa je bila vsled razkola prizadeta nekdaj močna socialistična stranka v New Yorku. V nji je sedaj samo še takozvana Thomasova struka.

Naj reče o McLevyju kar kdo hoče, dejstvo je, da dokler se socialisti ne oprimejo njegovega nasjeta in se lotijo organizatoričnega dela kot se ga je on, ne bodo imeli politične stranke, ki bi kaj štela.

O volitvah in drugem

Park Hill, Pa. — Zdaj ko so volitve srečno za nami in smo prišli po volji večine volilcev iz ki jim je frazarenje in umeš-

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

za leto 1939. — 25. letnik

JE IZŠEL!

Vsebina jubilejnega letnika je izredno pesta in zanimiva. V povestnem delu prinaša sledče POVESTI in ČRTICE:

Drobec iz življenja (Meri Duh), Gladovna stavka v Trbovljah (L. Mrzel), Kako je nastala knjiga Davidovih psalmov (Ivan Vuk), Marga (Louis Beniger), Naši Amerikanci v starem kraju (Kozma Teleban), Novo življenje (Anton Slabe), O možu, ki je hotel biti milijonar (Ivan Molek), Povratek (Angelo Cerkvenik), Pokljukarjeve neprilike (Frank S. Tauchar), Svilene nogavice (Etbin Kristan), Strokovnjaki (A. Lindrac), Testament Pavla Obrisače (Ivan Vuk), Upornika Brezniča lastni življenjepis (Ivan Jontez) in Zapisan med mrtve (A. Zaitz).

PESMI: Biriči (Tone Seliškar), Četrto stoletje (Frank Zaitz), Kje je Mesija? (Ivan Jontez), Orači miru (Tone Seliškar), Pesem slovenskih delavcev v Ameriki (iz Aškerčeve zapuščine), Puntarska pesem (Mile Klopčič) in Tahitanec v Evropi (Čulkovski).

ČLANKI, OPISI IN RAZPRAVE: Cilji socialističnega gospodarstva (Ivan Ivanovič), Diktator Stalin (Milan Medvešek), Everything but the Squeal (Joseph Drasler), Fatalizem in delavsko gibanje (A. Zburaja), Nova doba teme (Frank Zaitz), Prihodnje leto nov jubilej "Proletarca" (urednik), V palačah lige narodov (Frank Zaitz), in Willard Wisconsin, delo slovenskih pionirjev (Anton Gorden).

Poleg tega dobite v tem letniku koledarja mnogo raznih informativnih in koledarskih podatkov.

Koledar krasí 55 lepih slik in risb. Kakor vedno, je tudi letos lično vezan v platno. Cena ista kot doslej: 75c posamezen izvod. Pri večjih naročilih popust.

Naročila pošljite na naslov:

UPRAVA PROLETARCA

2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

MO

NOVEMBER

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

VCASIH JE LUŠTNO BLO...

Piše Spela Potovčen

Ker že skor vsak piše storje in marmko tud pesmi, je zdaj še mene perjel, da se morm mal izkhat. An cajt bom psala sam v prozi, poznej se pa nameravam skopat tud na gmajno psemkladanja. Ce drugm dajo redakterji v cajteng vse kar zmaše skup, zakej b na dali tud mojo kunšt noter? Velikrat sem že kej brala, kje blu dostbel zaneč koker pa bjo te moje poštirinje, tem sm prepričana!

Sosedov Kluke mje djav zadnje ankat k sm mu povedava dem začeva pisat v cajteng, da bm bel pasov ime "potovčen" koker pa Potovčen; to pa mende zato, k se kej takga lotm. Pa sm kar vzeva skoz an uho noter, skoz tadrjuja pa ven — ker Kluka dober poznam kuga mu roj po butic. Vejste, pršav me je ankat, da b ga vzeva, pa sm djava, da zdej še ne in da nej počaka do predpusta. Saj vejste, da sm mogla an voržoh kar hiter dobit, da sm se ga za ankat odričava; do predpusta mpa že kej druga pogruntava. Najna reč je tuk: Vzet ga nočem; zamert se mu pa tud nočem... Ze zdej me simfa zato ker sm se nameniva postat pisatka, kuga b blu še poj če b postov moj dede!

Dergač je Kluk dober človek, samu dinarja nima. To je pa per men še tanarveč voržoh, da se nočem žent al pa možt s takm k nima neč. Ze zdej sm dostkrat lačna, kaj bi blu pa še poj? Tok dobra srca pa tud se niam, deb dedec redila. Priznam pa, da imam Klukca mal rada — in če bo le dostslinu okol mene, me bo nazadne prov gviš zmotu. Oh, sej

Sharon-Farrell, Pa.

Sharon-Farrell, Pa. — Rojakom v tukajšnjem okolici, kakor tudi rojakom iz bližnjih naselbin, kakor Bessemer, Struthers, Youngstown, Girard, Niles in Warren naznanjam, da je vzhodna ohijska in zap. pennsylvanska federacija aranžirala predavanje v naši naselbini dne 30. novembra ob 7. uri zvečer v našem domu. Predaval bo sobrat Frank Zaitz, ki je obiskal Evropo zadnje poletje; mudil se je v Jugoslaviji in v ostalih sosednih državah. Prosim, da posete omenjeno predavanje v velikem številu. — Vstopnine ni nobene.

Vsa nadaljnja pojasnila vam bo dal federcijski tajnik.

Nadale sporočam vsem članom Slovenskega doma, da je spremenjen datum naše glavne seje: namesto 25. decembra se bo vršila glavna seja našega doma v nedeljo 4. decembra. Volilo se bo odbor in direktorje, katerim poteka službena doba 31. decembra.

Frank Kramar.

Drobiz iz metropole

Volite so minute, oziroma so za nami. V Ohiu se je največ šlo za tem, da se je odpravilo "veliko zlo" in se istega nadomestilo z "malim zlom"; sedaj je domovina rešena in naših "neodvisnečev" nema više. "Nestranksarji" so bili z demokrati vred poraženi. Seveda sedaj ugibamo, kateri so to zakrivili? Demokrati sedaj po volitvah trdijo, da so zato poraženi, ker so neodvisni sodelovali z njimi za odpravo velikega zla. Celo naša dva dnevnika sta se združila v teh volitvah in delala roko v roki za odpravo — česa? Čudna so pota teh politikašev in čudna so pota teh naših "would be" — kaj? Pravijo, da oni sodelujejo z demokrati zato, da se prepreči fašizem v "this country". *

Clevelandka soc. kluba bošta aranžirala predavanje, za katero pride sem v našo metropolo s. Fr. Zaitz, in sicer predavanje predavanje v SDD se vrši dne 1. decembra ob 8. zvečer. V SND na St. Clair Ave. pa 2. decembra. Fr. Zaitz se je mudil zadnje poletje v Jugoslaviji, Franciji, Češki, Nemčiji itd. In ni šel tja na počitek kot

pravm — to smo me ženske revce!

Vejste kaj m še leži na srčku? Jemene — še spont se skor nasmem, kaj je včas luštn blu, k sm bla še mlada, pa lepe lante sm štemala... Takat blu lohk zberala, zdej je pa še zbirko bel mal ostal na resstu. Zato se rejs mal bojim, deb me merbit nazadne še ta Kluke na limeance ujev.

Nu, pa nej bo za ankat dost od mene in od Kluke. Poznej vam bom že še kej več povedava. Zdej bom najprej šva mal po mest pogledat, ket grejo tud drug reportarji za cajteng, da lohk novice pišejo. K bom vidla in slišala kej zlo lepiga in tud novga, bom pa napisava prov luštno storjo. Obiskava bom več kunštih ldi in jeh bom sprašava kok m kej bizmus gre — pa pak se majmo dergač. Kej tajkga tavalk ldej če imet, zato bom gotov še kakšn komišn dobiva od neh, čem report dober nardiva. Te pa tam bom mal kakšnega popolvala, pa bom hml postala popularna. Vem, da skor vse ldej če včas pohvalo, če jo zaslužo al pa ne. To more poročave zastopt, dergač be slab orav. So pa na svejt vse sorte ldej, zato bom tud na vse načine psala.

Jest jeh bom po an stran mal popolvala, po tadrug pa tadvava — pa nej se posamezni oslatajo al pa ne... Juter bom torej šva na prvo cajtengarsko pot. Memgrede sem per Kluke oglasiva in mu bom dober juter vošila — pa ne s kolom, ket b kdo sodu z mojih prejšnjih besed — ampak z rdečo marelo... Na svidenje drug tedn z mojim cajtengarsko reportažo!

To leto gre v zaton, pa ima-

Ameriška Domovina z Jakatom na čelu sedaj tiho, kar se tiče civilnih pogrebov. Bilo bi jih veliko več, ako ne bi zadnjo minutu tako hodili okrog taki može, katerim je le za groše. Zasluzek, to je pri njih glavno. Sem radoveden, ako beležijo tudi to kroniko, za objavo ob zaključku leta, koliko jih je bilo že to leto "brezversko" pokojnega Ivana Cankarja, čigar spomin je posvečena ustanova in Cankarjev glasnik. Podali bodo igro "Za narodov blagor", katero je pokojni spisal in jo bo režiral s. Etbin Kristan. Vloge so v najboljših igralskih rokah v naši sredi. Zato pričakujemo, da bo vsaka zavedna slovenska duša ta dan navzoča in da bomo gledali, da klub slabim časom napolnilo SND. Pridite.

Dalje bo društvo "V boj", največje na severni strani Collinwooda, imelo tudi svojo predstavitev, in sicer se bodo kazale slike iz Slovenije. Ta slikovna predstava se bo vršila 27. nov. v SDD, pričetek ob 7. zvečer. Upamo, da bo članstvo tega društva tudi napolnilo dvorano SDD ta večer. Po programu bo pleš do pozne ure. Pridite, boste imeli lep večer duševnega užitka. Tudi mladim priporočajte, da bodo videli, od kje prihajate vi starejši.

In seveda, za zaključek bo "božičnika" tukajšnjega klubu št. 49 JSZ. O tem bomo pa še poročali pred prireditvijo, da se vam osveži spomin, da ne pozabite. Imejte pa te dneve rezervirane, ker to so vaši dnevi, da podprete, kar je vašega in našega. — Nanosčan.

CIO - kongres industrijskih organizacij

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Hague kritiziran

Lewis je tudi udaril po Hagueju, županu Jersey Cityja, in po poraženem ohijskem governerju Daveyju ter pozval demokratsko stranko, da se ju iznebi. Lewis je dejal: "Ce demokratiski governer pošije milico, da strelja na delavce, ni to nič manj ogabno in obsojanja vredno, kakor če stori to kak republikanski governer."

— Na vrsto je prišel tudi kongresnik Martin Dies, načelnik kongresnega odseka za preiskavo neameriških aktivnosti; neki delegat iz Texasa je predložil resolucijo, ki je zahtevala "preiskavo neameriških aktivnosti Diesovega odseka". Delegat J. E. Crossland, ki jo je predložil, je imenoval Diesa "drugega Hitlerja". Konvencija ni nicesar ukrenila glede te resolucije, pač pa je sprejela drugo, ki priporoča ustanovitev neodvisnega zveznega vladnega urada, ki bi preiskoval slučaje "zarot delodajalcev proti delavskim pravicam." Sprejeta je bila tudi resolucija proti posiljanju državne milice proti delavcem. — Takisto se je konvencija izrekla za Roosevelta in njegov "new deal".

V naši metropoli je pričela bala žena zopet kosiš zadnje čase. Tako je preminula tudi obče poznana rojakinja Ivanka Pavlin. Trpela je nad leto dni. Pokojna Mrs. Paulin je bila zavedna in delavna žena. Kjer je šlo za delavski napredok, je po svojih močeh pomagala. O tem je pričal tudi njen pogreb, ki se je vršil zadnji tokre ob mnogobrojni udeležbi.

Očividci trdijo, da je bilo nad 75 avtomobilov v sprevodu. Spadala je k naprednim ženskim društvom kot so "Napredne Slovenke" in "Svobodomisne Slovenke" in je bila tudi članica tukajšnje organizacije "Progresivnih Slovenk", ki so se tudi udeležile sprevoda pokojnice od vseh krožkov te organizacije, kar je na ostale nadrealo jeko lep vtis, ko so spremlje svojo pokojno sočlanico z rdečimi nageljini na Highland pokopalische. Pokojna je bila civilno pokopana. Do zadnjega so si "ta črni" prizadevali, da bi jo "oteli" in spročrnili, ali pokojna mrs. Paulin je bila že na značaja in trdne volje, vselej jih je odklonila inteligentnim potom, da si zaman prizadevalo. Pri odprtih rakvi, so se od nje poslovili razni društveni uradniki, kot tudi g. J. Steblj, zast. "E.", kateri se je poslovil od nje in načetelj vrline, katere je pokojna doprinesla med slov. ženami v Clevelandu. Naj bo pokojni blag spomin in za vzgled ostalim ženskam-delavskam.

*

Ker sem že ravno pri pogrebih in umirajočih, naj navedem še to, da smo v teku dobrega meseca v Clevelandu pokopali civilno pet rojakov in enega njih tudi upeljelih. Pri zadnjem tukajšnjem listič A. D. niti omeniti ni hotel, ko je pogrebni podal notico, da bo vpepeljen. "Bog se vas usmili", da bi mi kaj takega zapisali in da bi mi "čitavci" brali. Pri tem je

prav — to smo me ženske revce!

Lewis se je po izvolitvi zavhalil delegaciji z govorom, v katerem je povdaril: "S tem prenehamb biti vaš diktator in postajan služabnik ustavne demokracije. Velika sprememb za diktatorja! In se ponosem sem na to, da sem zdaj jaščenja Žabnik. — Konvencija je spremela že več resolucij; eno y o-

mo se nekaj dobrih in važnih prireditev na našem "repertoarju". Cankarjeva ustanova bo podala lep program dne 11. decembra v avditoriju SND ob priliku 20-letnice smrti pokojnega Ivana Cankarja, čigar spomin je posvečena ustanova in Cankarjev glasnik. Podali bodo igro "Za narodov blagor", katero je pokojni spisal in jo bo režiral s. Etbin Kristan. Vloge so v najboljših igralskih rokah v naši sredi. Zato pričakujemo, da bo vsaka zavedna slovenska duša ta dan navzoča in da bomo gledali, da klub slabim časom napolnilo SND. Pridite.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

NACIJSKO BARBARSTVO IZZIVA OGORČENJE VSEGDA SVETA

Svet ogorčen

Naravno, da je svet sprva osuplo gledal na ta novi izbruh nacijskega barbarstva, potem pa je postal ogrožen. Ljudska nejedvola v Angliji je bila na primer tako velika in pristna, da je celo izdajalski Chamberlain za nekaj časa odložil barantanje s Hitlerjem. Tudi Angleži in Francozi bodo navezadnje revoltirali proti "miru" z naciji za ceno poklekanka pred berchesgadenskim barbarom!

FALCON CORNER

Meeting Notes

Dear Comrades:

I am reporting on the activities of our Falcon Comrades and I wish to state that we have in our treasury the sum of \$7,33. We should enlarge our treasury but first we must decide how. So I hope all our members will be present at our next meeting and bring along their friends so we will have a large attendance. The more the merrier.

We hope to spend many more enjoyable Saturdays together.

We made a trip to the Chicago Field Museum last Saturday and will make a report on all that happened and all we saw for next week.

Frances Zubukovic.

Japonski barbari

Znano je, kako so Japonci zavzeli Nanking in pri tem več dni divljali po mestu kot pobesne zveri, pobijali in posiljevali na levo in desno in ropali in požigali. Po Nankingu je padlo že mnogo nadaljnjih mest, med njimi tudi Hankow in Canton, ali kolikor je znano inozemskim poročevalcem, se po besnela japonska soldatska vojska in cepljala japonske divizije. Ameriško ljudstvo je zelo strogo reagiralo na nacijsko barbarstvo: delavske, liberalne in tudi cerkvene organizacije so ogorčeno protestirale proti temu divjaštu; John L. Lewis na primer je na konvenciji CIO označil nacijske oblastnike za "krivočne, krvičljene volkove"; delavski, liberalni in celo meščanski konservativni listi so očitno bliski nacijske krvoloke; predsednik Roosevelt je po pokazal svojo nejedvolo s tem, da je pozval domov ameriškega poslanika v Berlinu, Hugh R. Wilsona, in pozneje še ameriškega trgovskega atašega Douglasa Millera. Razni vplivni možje, politiki in drugi, so v govorih po radiju udarili po novodobnih nemških barbarih pod Hitlerjem, med njimi tudi znani Al Smith. Tudi predsednik Roosevelt je ostro kritiziral postopanje nacijev z Zidi, kar tudi s pripadniki katoliške in protestantske cerkve, katere pod Hitlerjem ne čaka nič dobrega. Ampak vsi skupaj so ob tej priliki pozabili na važnost: na ameriške bankirje, ki so pripravili pomagati Hitlerju s posojili in na industrijalce, ki ga začlagajo z vojaškimi in drugimi potrebsčinami! Dokler se bodo lahko dogajali takе stvari, tako dolgo se bo Hitler lahko posmehoval ogroženju in srušu vsega prebivalstvo Združenih držav! Te ljudi bi bili treba podučiti, da so situacije, ko je kovanje profitorov ne le zločin nad enim ljudtvom, temveč nad vsem človeštvo!

Načrt za rešitev nemških Židov

Brambo demokracije, ki zahteva odtegnitev vsake pomoči fašističnim državam; z drugo je obljubila podporo californijskemu unijskemu voditelju Harry Bridgesu, katerega bi californijski kapitalistični interesi radi deportirali v Avstralijo, odkoder je prišel sem; s tretjo urgira zveznega kongresa, da dovoli pet milijard dolarjev kapitala za U. S. Housing Administration (uprava zveznega podjetja za gradnjo cenejših stanovanj); obenem se je konvencija izrekla za 6-urni delovni in 30-urni teden v vseh ameriških industrijah.

V glavnem je prva konvencija CIO postavila organizacijo na permanentno podlogo ter ji dala ustavo. Drugih izrednih sprememb zaenkrat ni izvršila. Zaključena je bila v petek, 18. novembra ob dveh popoldne.

Dodatek

Konvencija CIO ni ukrenila nič definitivnega glede najbolj perečega problema, ki hromi ameriško delavsko gibanje in mu preti z marsikatero nevarnostjo; namreč glede premostitve prepada med njim in A. D. F. Če ne bo ta boj kmalu končan, utegne to prinesi težke posledice. Treba je namreč pomisliti, da so volilci letos izvolili v kongres poleg 82 dodatnih republikancev tudi lepo število reakcionarnih demokratov, ki utegnejo kot prvi delovati za drastično revizijo ali pa celo preklic Wagnerjevega delavskega zakona, kar bi bil hud udarec za delavstvo. In če se bosta CIO in ADF nadalje grizla med seboj, bodo skoro gotovo tudi uspeli. Samo strnjeno, solidarno delavsko strokovno gibanje lahko izvaja dovolj močan pritisk, da prepreči to nevarnost. Ali bodo ostali voditelji CIO in ADF slepi do zadnjega trenotka, ko bo že prepozno?

Eno je pri vsem tem gotovo: Zidje ne bodo več imeli obstanka v Nemčiji, ker jim bodo navedeno bolj grenilji življenje ter jih ropali, dokler jih ne siečejo do golega; zato bo treba najti za nje nekje prostor, kjer se bodo lahko naselili. Kar se

pravca v Alabama še vedno spi

Pet scottsboroških črncev, obsojenih v dosmrtno ječo na podlagi evidence, o kateri je bilo dognano v slučaju dveh njihovih, z njimi vred obtoženih tovarisev, da ni bila nič vredna, bo moralno še čakati na svojo pravico: gov. Alabama Bibb Graves je namreč zavrgel njihovo prošnjo za pomilostitev. To pomeni, da ne morejo obsojeni pričakovati rešitev, dokler jih ne poteča Gravesov sedanji termin.

"Vino miru"

Nemški načiji bodo krstili letošnje palatinsko vino z imenom "vino miru", v spomin na monakovski dogovor, ki je da: Nemčiji v roke Čehoslovačije, ki odprl pot na Podunavje in Balkan. Ampak to vino se najbrž ne bo postaralo v mirnem času...

TISKOVNI FOND PROLETARCA

Na apel za podporo Proletarca katerega je uprava naslovila na društvo naprednih jednot in zvez, klubu JSZ in posameznikom, so se do zadnjih sobote odzvali slednje:

I. IZKAZ

'Chicago, Ill. — Po 50c: Blaž Kaltinger in

PROLETAREC

CHICAGO, ILL., November 23, 1938.

EDUCATION,
ORGANIZATION
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

VOL. XXXIII

Frank Zaitz in Pa. and Ohio

The first town on the list of those who have scheduled meetings at which comrade Frank Zaitz, editor of Proletarec, The American Family Almanac, and The May Herald, spoke on his tour through Pennsylvania and Ohio was Burgettstown, Pa. He spoke there last Saturday in the Slovene Home, following up with Pittsburgh on Sunday, Bridgeville on Monday; Imperial on Tuesday; Moon Run on Wednesday; and Library on Thursday. Broughton, on Friday, Sunday, November 27, he will be in Johnstown, where two meetings have been arranged for that day to accommodate the scattered Slovene population at that city. The first of these two meetings will be in Conemaugh at 2:30 in the afternoon, and the second, in the Slovene Workers' Home, Moxham, at 7 o'clock in the evening of the same day.

For Wednesday evening, November 30, a meeting has been arranged for Sharon, Pa., and in December he will be in Ohio.

His first meeting there is in Collinwood on the 1st of December in the Slovene Workers' Home, at 8 P. M., and on the 2nd of December, Cleveland, in the Slovene National Home on St. Clair Ave. at 8 P. M.

From there he will go to Detroit, Mich., and Springfield, Illinois.

Our readers and friends everywhere Zaitz has appeared have turned out en masse to hear him, for it is one of those rare opportunities affording the old folks who left their native land across the sea a long, long time ago the opportunity of viewing it again in the form of the mental picture reproduced for them in comrade Zaitz's own colorful, pungent style.

They have taken advantage of this opportunity in full numbers in the cities in which he has already appeared. In the cities where he is scheduled during the next few days we urge our readers and friends to attend the meetings.

POT AND KETTLE STATESMANSHIP

When the pot calls the kettle "black" it's time to do some independent thinking.

That's just another way of saying that the American people be wary of Mr. Herbert Hoover's criticism of the "New Deal" when the former Republican president points to the fact that almost six years of Roosevelt government leaves us with still a dozen or more million of unemployed.

Of course what Hoover says IS a fact. It's true that the "New Deal" has done nothing more than accept unemployment and attempt measures of relieving (not curing) it. It's true that, in spite of all the public funds which have been spent, the fundamental condition confronting the American people is not one whit different than it was back in 1930. It's true that "New Deal" tactics have increased the national debt.

But it's also true that Republicans had control of the nation during many years leading up to the collapse of 1929... that they made the laws which permitted that collapse to arrive.

And it's also true that the highest ambition of both major parties does not go beyond finding some way of enabling the owning class of the nation to make their private profit system work.

The card-index may be called the world's biggest single blacklist. It is considered likely that labor unionists and civil service workers who escaped firing squads would be sentenced to long terms at hard labor under military control.

Franco's fascists must be kept from winning in Spain at all costs.

LOOK OUT MILWAUKEE!

Our foreign correspondent informs us that Hitler has learned there is a sizeable German minority in Milwaukee. In line with his policy of "protecting" all persons of German ancestry, he claims that the Milwaukeeans are being horribly oppressed by Socialist Dan Hoan, and demands a plebiscite by 6 a. m. Saturday, to determine whether or not they shall be incorporated in the third reich.

Chamberlain, however, says that he can have Milwaukee without a vote.—The Kenosha Labor.

NOBEL PRIZE FOR LITERATURE TO PEARL BUCK

When Pearl Buck heard that she had won the Nobel Prize for Literature (about \$40,000), her first thought was "O pu sing sin" (Chinese for "I don't believe it").

The award was given for her work in "The Good Earth," a tribute to the common people of China, for which she is famed.

Previous winners have been: William Butler Yeats, George Bernard Shaw, Thomas Mann, Selma Lagerlöf and Sigrid Undset.

ONE AT A TIME

Never attempt to bear more than one kind of trouble at once. Some people bear three kinds: all they have had, all they have now, and all they expect to have. — Edward Everett Hale.

Frank Zaitz to Speak At Two Meetings in Johnstown, Penna

Johnstown, Pa. — When Charlie Pogorelec informed me that comrade Frank Zaitz would be available to give a lecture about his travels thru Europe on Sunday, November 27, in Johnstown, plans for a meeting had to be made immediately. Time was short and not being able to jerk away from my grocery business, I had to make use of the telephone.

My first call was Anton Gabrenja to whom I revealed my plans.

"Great," he replied. "I'll go right down and reserve the Conemaugh hall for 2:30 in the afternoon."

When Mrs. Zablic answered my phone call she was all enthused about the meeting. "Go to it, Johnnie! I'll tell Podbooy and the others," she replied. Andrew Vidrich popped into my store the next day and promised he'd do his share.

In this hurried fashion we arranged for two meetings: one to be held in Conemaugh at 2:30 in the afternoon and one in the Slovene Workers' Home in Moxham at 7 p. m. Both meetings will be held on Sunday, November 27.

Frank Zaitz comes to us under the auspices of the Educational Bureau of JSF. In greater Johnstown we have a number of fraternal lodges that are affiliated with this institution. We urge their members and friends to attend one of these meetings. Fr. Zaitz is an interesting and forceful speaker and will describe the political and labor conditions of the various countries in Europe which he has recently visited.

Reserve Sunday, November 27, to attend one of the above mentioned meetings and join your friends for a fine discussion on current events both here and abroad.

The admission is free.

John Rak.

Warns Unions Against Life Magazine Tricks

The Organization Committee of Chicago Printing Trades Unions warns all labor organizations in the country to be on guard against one of the shiniest tricks ever attempted against us. The stunt apparently originated in the office of LIFE, one of the products of the anti-union Donnelley concern.

LIFE usually has one of the members of its editorial staff approach the officials of one of the more important unions with a story about the big circulation of the publication. Then the editorial staff member suggests that the union furnish him with information so he can prepare a big write-up of its activities.

As soon as the intended pawn of the anti-union publication, LIFE, grabs the bait, the circulation office gets busy among members of the union publicizing the appearance of the article; the editor of the official paper of the union is contacted and induced to write a story praising LIFE and announcing the appearance of the article, with the idea of fooling the members of the union into buying a scab product. Some organizations of labor and at least one political party professing to speak for labor have fallen for this trick.

Recently an organization of needle trades workers succumbed to this sort of cheap publicity and the officers of the union and the editor of the official union paper helped sell LIFE to the members who depended upon them for intelligent direction.

Last May, at its convention, one of the minor political parties actually peddled LIFE to the delegates and visitors and their official paper printed glowing accounts of the fact that a publication of national circulation had written a distorted account of their activities.

Most of those approached, however, have repudiated the attempts of the publishers of LIFE to bribe them with cheap ballyhoo, as they consider their union integrity worth vastly more than praise in the columns of a scab publication.

Reading Labor Advocate.

Without the unlimited support of these men who carry me I am but a scrap of paper. But properly utilized, I am the password to prosperity.

Oh, how I wish I could talk.

Railroads hold pay cut would help recovery—headline.

When we read statements like that, we understand why the railroads are in a mess.

IT'S A GREAT SYSTEM

Railroads hold pay cut would help recovery—headline.

When we read statements like that, we understand why the railroads are in a mess.

WORDS OF WISDOM

If the soul be happily disposed, everything becomes capable of affording entertainment and distress will almost want a name.—Goldsmith.

CRACKS—WISE AND OTHER WISE

"I believe in the right of free speech, in war as well as in peace. It is far more dangerous to attempt to gag the people than to allow them to speak freely of what is in their hearts."—Eugene V. Debs.

"I would any day rather be called a Red by the rats than be called a rat by the Reds."—Michael J. Quill, President, Transport Workers Union.

CIO ADOPTS NEW CONSTITUTION

The new "Congress of Industrial Organizations" unanimously approved at the Pittsburgh convention last week a constitution vesting vast authority in its leadership, imposing sharp per capita levies and pledging strict adherence to terms of collective bargaining contracts with employers.

Passage came with amazing speed after CIO chieftain John L. Lewis had crushed an incipient "left-wing revolt" which leaders feared had as an objective the sponsorship by the convention of so-called "radical" political views.

Led By Bridges

The movement was led by Harry Bridges, West coast maritime leader, whose immediate deportation as an alleged Communist was demanded by Commander Stephen Chadwick of the American Legion at its state convention in Indianapolis, Ind., recently. The Australian born Bridges refused to comment on Chadwick's demand.

There was a brief flurry of opposition to the proposed 50 cents per month per capita tax on local industrial unions but it faded when Director John Brophy declared that a reduction in the levy would "cut down resources of the CIO and impair service of the national organizations."

Supports Strikers

Without a moment's delay, the convention turned to consideration of resolutions. It quickly adopted two resolutions placing the delegates on

record in favor of supporting efforts by the packinghouse workers' organizing committee to obtain "genuine" collective bargaining with the Armour and company plant at Sioux City, Iowa.

Adoption of the constitution set up the CIO as a permanent dual organization to the American Federation of Labor almost 57 years to the day that the late Sam Gompers formed the AFL in that city. The CIO will split with the AFL for one of the richest prizes in the American industry — 22,000,000 unorganized workers — at a time when it has less than \$30,000 in reserves.

Swell 'War Chests'

Both organizations will have lusty "war chests" at their command in their forthcoming organizational drives. In addition to the 1 per cent per member per capita tax, the AFL has imposed a 1 cent per member per month assessment for the past two years to swell its coffers. It collects also 35 cents a month from each member of local AFL affiliated unions.

The strategy of the battle will be directed by the AFL executive council of 17 and by the 45-men executive board created by the CIO. Both boards hold tremendous power over their respective membership.

The council has the power to suspend and it requires only a majority vote of the AFL convention to expel a recalcitrant union. The CIO constitution restricts the power of expulsion and suspension to the convention and requires a two-thirds vote.

If a Union Card Could Talk to us

No Reason To Worry About Colorado

I am a Union Card. Among men I am a symbol of unity, the diploma of skill; all workers of the world, whether within or without the ranks of organized labor have received the benefits I have bestowed on mankind. I have made free men of serfs and converts of doubters.

Being of a retiring nature, I keep most of my business to myself. I hear, I see and I feel, but sometimes I wish I could talk. For in the past I have lain in the pockets of suits fashioned by fingers that have signed the yellow-dog contracts; next to cigarettes produced by labor that sells itself for ten-cents per hour; adjacent to haberdashery bought in stores whose proprietors rebuke organized labor and its press; close to combs intimately acquainted with barber college haircuts. Yet I have heard the very men in whose pockets I am carried condemn low wages and blame the depression on politics. Frankly, I become quite irritated when I find myself next to a receipt signed by a merchant who has been indifferent to every invitation to cooperate with organized labor. Were it the lack of allegiance that caused men to forget my mission there is little I could do. But I know the cause is neglect. I wish my owners would carry me into stores whose proprietors subscribe to my principles. I feel more at home among friends. There are merchants that ask to see me before my possessor is permitted to work in their building. I wonder why my owners don't give all their business to such merchants, thereby assuring themselves of employment, future income, and co-operation.

As a matter of fact, Colorado is a very rich state, with large reserves and a comparatively small bonded debt.

Two things have happened out there: the people voted \$45 a month for every citizen over 60, who was in need; and specified that the revenue derived from certain taxes should be set aside to pay the bill.

Politicians didn't like that and endeavored to sabotage the proposal, but the Supreme Court said: "No."

Then the legislators proceeded to appropriate more money than the prospective revenue from the remaining resources of taxation would justify. Of course, that created a nasty situation, and here is how it was met:

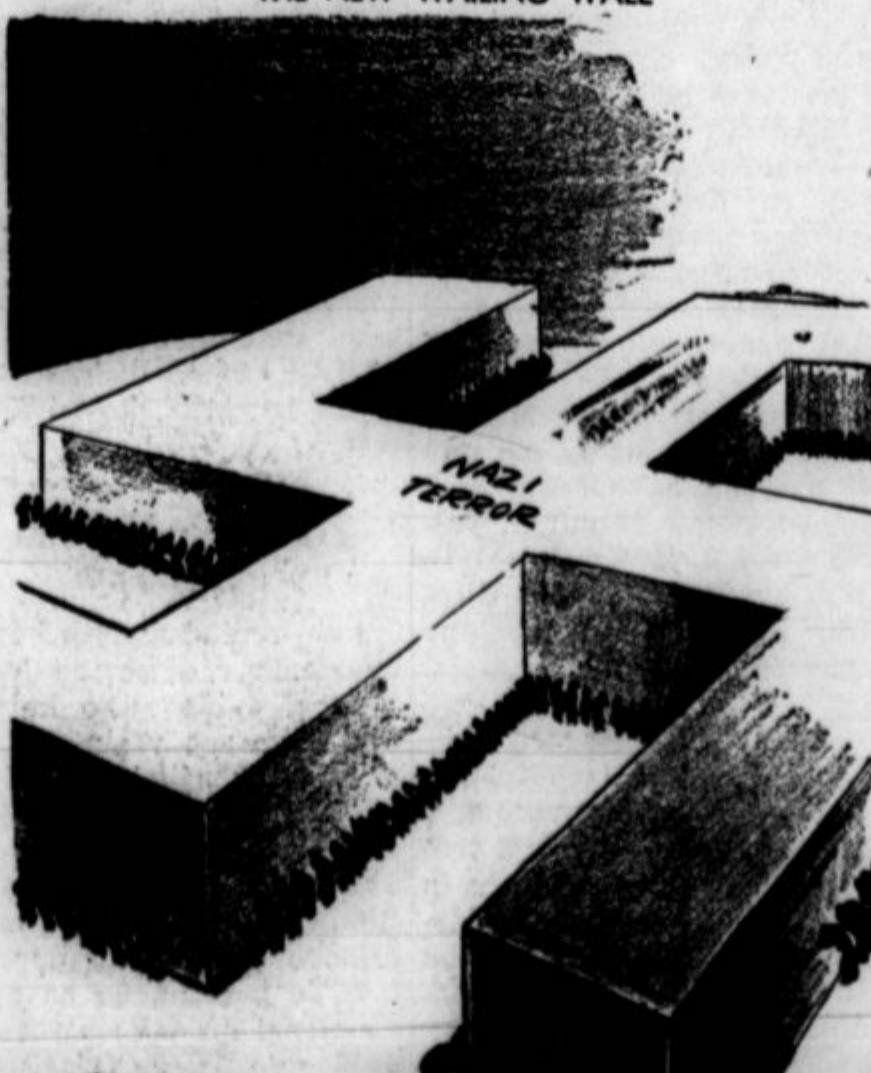
The legislature's extravagance was met by dividing the appropriations into classes, paying those necessary to keep the state running and forgetting the rest. There is nothing resembling bankruptcy in that "set up."

The state has loads of money in special funds for the support of schools and other purposes, but that can't be touched by the politicians. So, Colorado is not going broke and the people will be given a chance to pass judgment on the \$45 a month pension at the November election.

Labor

There are many ways of being frivolous, only one way of being intellectually great; that is honest labor.—Sydney Smith.

THE NEW WAILING WALL

Sava's Annual Fall Concert

For a great many years the singing society "Sava" has brought before the Slovene people of Chicago one brilliant performance after another in the form of its annual concerts one of which is presented in the Spring and the other in the Fall of each year.

Upon each occasion the very best of our Slovene talent has been combined in song and acting to make each and everyone of Sava's concert rate as "entertainment extravaganza."

The old folks look forward to these occasions to hear the beautiful Slovene songs they love so much. The songs so full of life and meaning that, unlike the modern American ditties, last decades, time merely enhancing their beauty and meaning.

For this concert the entire chorus of over forty members will be heard in such beautiful Slovene songs as: Slava delavstvu, Pri oknu, Kam siila, Vlak, Veseli bratci, Marseljeza and Dobro jutro.

The ladies' chorus alone, will be heard in: Pesem žanjic and Pred slovesom.

The talented Pluth sisters, Josephine and Angeline, well known to our audiences, will be seen at their best in a few nembards during the first part of the program, in which Josephine sings to the masterful accompaniment of Angeline's accordion music.

In the second part of the program such tried and proven terpichoreans and actors as: Ed Laben, Anton Garden, Anton Andres, Marya Omahen, Anna Misko and Frances Vider will present "Kmeta ali meščana?", an operetta, clever and humorous, which can be described as "entertainment de luxe."

The program begins promptly at 3:30 P. M. After the program, music — sweet music — dancing in both halls, with joy and merriment the masters of ceremony for the remainder of the evening.

Everyone is cordially invited to this feast of joy.

Need more be said?

The date, again, Sunday, November 27th at the SNPJ Hall. Get your tickets in advance for 35c from anyone of the chorus members.

LOUIS ADAMIC PREPARING FOR A NEW BOOK

In preparation for a new book to be published probably in 1942, under the title "A Nation of Nations," Louis Adamic, author of such well-known best-sellers as, "The Native's Return" and "My America" has turned to the Slovene immigrants and their American-born children and grandchildren for historical data and information about Slovenes in America, characteristics of the Slovenes, how they have fitted themselves into the American scene, etc.

The appeal, or rather questionnaire, has been sent to all Yugoslav newspapers throughout the country. In it Mr. Adamic requests your aid and assistance in gathering information about Slovenes in America along the lines suggested by the following questions:

What is the history of the Slovenians in the U. S.? Is there any printed material (especially in English) on the subject? Where and how could I get hold of it?

What is the history of the Slovenians in your city or town, or in the cities or towns where you lived in the past? When did Slovenians first settle there? Why did they come there? Why did they come to America in the first place? Where did they come from? What did they do there at the beginning? What are the majority engaged in now? What is their social-economic situation? How did the depression effect them? How does America look to them at this time? Are many of them still thinking of the old country? What are they thinking and saying? Are they here to be here? Are some sorry they came over? Are they mixing with other nationalities? With old-stock Americans? Are they going into local politics, and to what extent? Are they encountering prejudice or discrimination? How do they cope with it? What are some of the other problems facing the Slovenians in your city or town? Have many changed their names? How and why?

Do members of your group tend to be prejudiced against other groups?

All immigrant groups have contributed vastly to the upbuilding of America as it now stands? Who were or are some of the outstanding people of your national group in the U. S.? In professions? Sports? Industry and business Education and religion? In special fields? Are their life stories interesting, dramatic, illustrative of the life of your people in America as a whole? I am especially eager to hear of immigrants or second-generation workers who are not widely known but who have invented gadgets and new production methods which are now a part of American industrial operations.